

TANÍTÓBARÁT.

HAVI KÖZLŐ.

SZERKESZTI ÉS KIADJA :

ZIEGLER GÉZA.

Tartalom :

1 Ministerünk hall. Irta *Z. G.* — 2. Visszhang. Irta *Som-sich Sándor.* — 3. Boldog újévet. Irta *Dreiacker Ferencz.* — 4. Apróságok *Bárány Ignác* életéből. Irta *Novák Mihály.* — 5. Le-velek a Szerkesztőhöz. — 6. Beküldetett. — 7. Mi ujság. — 8. Nyilttér. — A borítékon „Posta.“

GYÖR, 1888.

Parol.
8/7/10

Tóth János. A lelkész és tanító ingatlanokban kiszolgáltatott javadalmainak adójáról	107
Völgységi. Helyzetünk	16
Ziegler Géza. A jobb jövő küszöbén	32
" " A visszhang	65
" " Nyílt kérelem	96
" " Hogyan beszél hozzánk a miniszter?	142
" " Forduljunk a honatyákhoz!	273
" " A hazai tanítóság elite-je	309
" " Lapunk tisztelt olvasóihoz	325
Zöld Károly. A magyar és osztrák tanítók anyagi helyzetének összehasonlítása	110

Név nélkül vagy betűvel alájegyzett közlemények és hírlapi cikkek.

Jilg J. Ede (arczképpel)	29
A közoktatásügyi költségvetés	45, 68
A tankönyvek approbációja kérdéséhez Egyetértés	86
Egy szellemileg szegény tanító-egylet	61
A háromszékmegyei tanítók kérvénye az országházban	97
Mely hatóságtól lehet a néptanítók helyzetének reformját reményelni? (Nagy Lajos)	134
A Frimm-féle hülyenevelő-intézet nyilvános vizsgálója B. H.	148
A tanítói életből (Adomák)	156
A néptanító vizsgán és szünidőben (Szabolcsi Szabadsajtó)	268
Hogyan fizetik a néptanítókat? P. Gy.	283
Az iskolából (adomák)	292
Csigi Vincze (arczképpel) —h.	293
Kiáltvány. Kibocsátotta a győrvidéki tanító-egylet	294
Visszhang, hogy fizetik a néptanítókat ez. cikkre f.	305
Egy önzetlen élet Cs.	320
A esiki r. k. tanító-egylet okt. 26-iki gyűléséből	330
Tanítóink helyzetéről (Kőszeg és Vidéke)	330
A vallás- és közokt. min. XVI-ik jelentéséből	337
Az Eötvös-alapot gyűjtő és kezelő-bizottság jelentése és felhívása	340

Rendes rovataink.

Beküldött művek ismertetése. — **Hirrovat.** (Mi ujság? czimmel.) — **Társalgó.** — **Nyilttér.** — **Posta.** (Szerk. üzenetek.)

Zenemelléletek.

Jelszavunk, férfi négyes *Mórotz Alajostól.*
Előjáték orgonára *Szuhay Lajostól.*
Karácsonyi ének orgonára *Gárdonyitól.*

TANITÓBARÁT.

Havi közlő.

Megjelenik minden hónap elején.

Előfizetési ára:

Fél évre . . . . . 1 frt.
 Egész évre . . . . . 2 frt.
 Egy oldal hirdetés . . . 5 frt.

Január.

A lap szellemi és anyagi részét illető küldemények így címezendők: „**Tanítóbarát**“ szerkesztőségének Győrött.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Miniszterünk hall!

És lön, hogy a mult hónap elején a Néptanítók Naptára, melyet 1888-ra adtunk ki, a kegyelmes miniszter ur kegyes színe elé került.

És fölötte háborgott ő excellentiája annak első cikke miatt.

Futkározának pedig a miniszter ur adlátusai és beszélének sok vigasztalót, de a cikk hangját nem tudták tulkiáltani.

Az igazságos hang megtalálta a maga útját.

Miniszterünk belátta, hogy a tanítóknak folyton erősebben hangzó panaszkiáltására nem lehet süket maradni anélkül, hogy országos botránnyá ne váljék a miniszterium hanyagsága.

A csik- és háromszékmegyei tanítóóság kérvényének halatára a közvélemény máris kárhoyztató itéletet kezdett hangoztatni, de Trefort akkor is csak az ígéretnél maradt: ő maga ugy sem végezhet mindent, alantas közegei pedig részint saját érdeküket keverték a tanügybe, részint csak látszatra dolgozának; némelyek felekezeti kérdést csináltak a tanügyből, — szükségtelen megneveznünk azt a hivei által tömjénezett paedagogiai nagyságot, (?) a ki a miniszter ur ajtója előtt megrostálja, összeforgatja, saját érdekeihez simítja a beérkező dolgokat és fondör tanácsokat sugdos, vagy kedve szerint informálja a minisztert.

Nos, ezuttal nem volt elég erős az a kar, — az elhanyagolt néptanítók kiáltása betört az ajtón és megreszketteté Trefortnak miniszteri székét.

A tanítóóság a györmegyei tanító-egyesület hívó szavára

a legnagyobb lelkesedéssel kél fel és áll össze egy tömeggé, hogy igazságot, méltányosságot kérjen a nemzettől.

És a nemzet meg fogja adni a mit kérünk!

De egyuttal kérdőre fogja vonni a minisztert, mint a tanügy kormányzóját, s a feleletet, a mit a miniszter adhat, a történet muzsája szégyenpirral arczán jegyezheti fel tábláira.

Hogy az ellene panaszló tanítóságot lekenyerezze s így ismét időt nyerjen, a következő rendeletet bocsátotta ki a tanfelügyelőkhöz:

„Daczára annak, hogy már több ízben, legutóbb pedig a kir. tanfelügyelőkhöz intézett folyó évi márczius hó 2-án 6567. sz. a. kelt körrendeletemben intézkedtem az iránt, hogy a tanítók fizetései és egyéb illetményei pontosan szolgáltatassanak*) ki, mégis mindegyre újabb panaszok merülnek fel a miatt, hogy a tanítók fizetéseiket rendetlenül és elkésve kapják meg. Tekintve azt a körülményt, hogy a néptanítók fontos hivatásukhoz képest általán véve ugyis mostohán vannak díjazva és megélhetésök szempontjából javadalmaik elkésztet kiszolgáltatása esetén anyagi romlásukhoz vezető és állásuk tekintélyét aláásó kölesönkérésre vannak utalva, tekintettel végre arra, hogy az anyagi zavarokkal küzdő tanító nem képes feladatának higgadt teljesítésére, minek következtében az iskola és a közművelődés kárt és hátramaradást szenved, ezeknél fogva teljes bizalommal fordulok a közönséghez azon megkereséssel, hogy hatáskörében valamint általán a népnevelés előmozdítására, ugy különösen arra is fordítsa gondos beható figyelmét, hogy a községi iskolai tanítók illetményei az illető közegek által pontosan szolgáltatassanak ki, ezen célra a rendelkezésre álló legbiztosabb jövedelmi forrás használtassék és az iskola minden más szükséglete csak akkor elégtessék ki, ha a tanítók jogos igényeinek elég tétetett. Az államsegélyt élvező községi iskolákat illetőleg pedig a kir. tanfelügyelőt utasítom, hogy az iskolaszéknek az államsegélyről szóló nyugtáját csak akkor láttamozza, ha biztosítékot nyert, hogy legelőször a tanító fog hiány nélkül kielégítettetni. Budapest, 1887. decz. 15-én.

Trefort.“

Persze a ki tudja, hogy minő-fogantatja szokott lenni a miniszteri rendeletnek, a ki tudja, hogy a tanfelügyelők

*) Ez aztán magyarosan irattattatott! — Szerk.

hány fidibust szoktak belőle csinálni mielőtt elolvasnák, az nem annyira a rendelet szószerinti értelmével, mint inkább indításának okaival foglalkozik, s következtetést von belőle a jövőre.

Tegyük ezt mi is:

A miniszter ur észrevette, hogy a tanítók mozgalma nagy hullámokat kezd verni.

A miniszter urnak palástolnia kell a mulasztásokat: Figyelme tehát reánk fordult.

Amily arányban emelkedik a mozgalom, oly arányban fog ő leereszkedni magas paedagogiai eszméinek fellegrárából hozzánk, a komoly anyagi élet nyügzőtteihez.

A miniszter ur hall.

Kényszerítve van reá!

S ez a mi mozgalmunk első örvendetes eredménye.

Z. G.

Visszhang.

Baranyából.

A „Pécsi Figyelő“ mult évi 51. számában „Néptanoda, civilizáció, parlament“ ezimen, Falu Jakab aláírással egy cikk jelent meg; melyben az illető azt bizonyítgatja, hogy a „népoktatási ügyet a parlamentben csak néptanító képviselheti kellőkép.“ Nines, aki felderitse a hiányokat, nines néptanító a parlamentben — mondja, s e körülménynek tudja be azt, hogy „stagnál a népoktatásügy.“ Szóval helyet kérve a néptanítónak a parlamentben — határozottan kimondja, hogy „a néptanítói, mint szakvéleménynek ignorálásával a népoktatás ügyét helyes irányban felvirágoztatni nem lehet.“ No hát ez bizony elég erős vád az orsz. képviselőkre. De hát lássunk a válaszból egyet-mást!

Ugyancsak a „Pécsi F.“ következő 52. számában dr. Czierer Ákos, Baranyamegye sásdi kerületének orsz. képviselője „személyes kérdésben kérve szót“ — felel Falu Jakab cikkére. Nem szándokozván a néptanítás kérdéséhez általánosságban hozzászólni, csak annyit konstatál, hogy a népoktatás jelenleg nem részesül olyan felkarolásban, aminőt az megérdemelne. Ami pedig Falu Jakab vádját illeti, miszerint a jelenlegi orsz. képviselők — nem lévén szakemberek — nem viselik szivükön a népoktatásügy javát, következőleg felel: „Ha nem is működünk a néptanítás tövises pályáján, legyen nyugodt a cikkíró ur, lesz mindnyájunkban mindig helyes

érzék s kellő tapintat, amelyek a közoktatás szükségletei felismerésére elvezetnek s nem kell attól tartania, hogy ezen országos érdek csak egyszer is párt-tekinteteknek essék áldozatul.“ Most pedig — mondja tovább — hogy a mi tollharczunkból a közoktatás ügyének is legyen valami haszna, e végre — s itt következik az, mi engem e sorok megírására késztetett — itt, a nyilvánosság előtt tárgyunkhoz illő komolysággal felkérem, s felszólítom a cikkíró urat és annak minden vele egy véleményen levő kartársát, hogy a jövő hó derekán bekövetkezendő budget tárgyalás alkalmából kerületük orsz. képviselőit a népoktatás ügyének bajai, óhajtásai, szükségletei felől sürgősen és alaposan értesíteni sziveskedjenek, s legyenek meggyőződve arról, hogy kedves kötelességünknek fogjuk ismerni a velünk közlendő javaslatoknak a törvényhozás termében erőteljes hangot adni, s legyenek meggyőződve arról is, hogy ha a tanítás és nevelés módszertanát nem is ismerjük, azért képesek leszünk megítélni, mi válik a közoktatás ügyének előnyére.“

A Pécsi Figyelő mult évi 48-ik számában a következő felhívás jelent meg:

Nyílt felhívás

Baranyamegye összes néptanítóihoz.

Szeretett testvéreink! kedves kartársak!

Nincs, nem lehet nemesebb hivatás, mint a néptanítóké, ők levén a népnevelés harczosai s mint ilyenek az állami jólét alapjának magvetői, mert elveszett azon ország, melynek népe setétségben sinylődik, nélkülöznie kellvén a népnevelés által szitott erkölcsi világosságot, mely ha megvész — Berzsenyiként — Róma ledől s rabigába görbed. De hiszen el is ismerik, hogy nagy horderejű munkát végzünk, ékes szavakban dicsőítik hivatásunk magasztosságát, mondván; mi vagyunk az igazi felsőház, hogy: majd fényleni fogunk, mint az égnek csillagai. A dicsériadáknak nem vagyunk hiján. Ha az ilyen virágos szópuffancok hivatásunk idealizálása elégségesek volnának a létfentartásra, ugy mi volnánk a hazának legirigylésreméltóbb fiai, holott voltaképp koldusi kenyéren rágódó népszolgák vagyunk. Többször volt már alkalmunk a sajtó útján elpanaszolni bajunkat, de süket fülekre akadtunk, szavunk elhangzott, mint a pusztába kiáltónak szava, s mi csak túrtünk tovább. De ma már csordultig megtelt az örömpohár, helyzetünk tarthatlanná vált. Ne panaszkodjunk tovább, elég a szavakból, lépünk a tettek mezejére.

A „Győrvidéki tanító-egylet“ volt az első, ki akcióba lépett, kérvényt intézvén az országgyűléshez, helyzetünk javítása érdeké-

ben kiáltványt bocsátott ki, felhíván a tanítóegyleteket a sorakozásra. Kisdéd egyletünk — ez igénytelen sorok írójának indítványára — alulírt helyre és napra rendkívüli gyűlést hitt egybe, melyen — örömmel regisztrálhatom — a tagok mind megjelenván, az ugyancsak e sorok írója által készített kérvény — minden változtatás nélkül elfogadtatván, általunk aláíratott, s orsz. képviselőnk útján a képviselőházhoz mielőbb felterjesztetni határozottat. Kérvényünk röviden a következőkben kulminál, illetve kívánalmainkat a következőkben foglaltuk együvé: *Itt az a kérvény következik, melyet a mult számban közöltünk.*

Kedves bajtársak! Midőn ezeket tudomástokra hozzuk, közös érdekünk, a Haza néptanítósa érdekében szeretettel szólítunk fel benneteket, sorakozzatok mellénk, tömörüljete! mert egyesülésben a győzelem, szétforgácsolásban a vereség. Egy ember, egy egylet szava elhangzik, de amit negyed százezer ember egyesült akarattal kér, azt nem lehet ignorálni, keresztül tör az a falakon s felveri léha közönyükből azokat, kik eddig agyonhallgatni akarták a szegény néptanítók jajait. Csoportosuljatok s egyletenként menesszetez kérvényt az országgyűlés elé, s ennek felterjesztésére kérjétek meg orsz. képviselőtöket, ki mint ilyen, választókerületnek minden ügyét szívén viseli, kell hogy viselje. Fejtsétek ki kérvényetekben helyzetünk tarthatlan voltával kívánalmaink jogosultságát.

Eddig a léha közöny sötét éjszakája borult a hazai néptanítósagra, de ma már hasad a hajnal s ha minden tanító egylet — kézzel a szíven — magáévá teszi, követi az itt mondottakat; úgy bizonyára fel is fog virradni, fel fog jöni a nap s tündökölni fog a hazai néptanítósaág kék egén. — Ezen édes reményben közös szent ügyünket lelkes felkarolástokba ismételten ajánlva maradunk

Szt.-Lőrinczen, 1887. nov. 17-én tartott ülésünkből — szerető kartársaitok : a Szt.-Lőrincz egyházkerületi rom. kath. tanító-egylet tagjai.

Megbizásból :

Somsich Sándor
özdi néptanító.

Levelek.

I.

Nem titkolhatom őszinte örömömet ama szép érdekelttség és lelkesültség fölött, melyet szomszéd kartársaim becses lapjában megjelent gyórv. tanítóegylet által anyagi s társadalmi helyzetünk érdekében megindított reformmozgalom iránt tanusítottak stb.

Misleny, 1888. jan. 1.

Dreiacker Ferencz
közs. néptanító.

II.

A győrv. tanítóegylet elnökségéhez.

Midőn a szolnoki közs. tanítótestület f. é. nov. 8-án tartott gyűlésének megbízása folytán ugyanezen testület nevében köszönetet mondanánk a győrv. tanítóegylet összes tagjainak helyzetünk jobbitására irányzott törekvéseikért, van szerencsénk egyszersmind értesíteni, hogy becses felhívásukat örömmel tévén magunkévá, azt megyei tantestületünk központi választmánya útján az e hó 29. és 30-án tartandó megyei tantestületi közgyűlésünk elé terjesztendjük, hol — nem kételkedünk — bizonyosan közlelkesedéssel fogadtatik s a kellő lépések is megtétnak stb.

Szolnok, 1886. decz. 17.

Ujházy László
elnök.

Muhiné Kovács Mária
jegyző.

III.

A magunk körében mozgalmat indítottunk anyagi helyzetünk javítására lehetőleg mindent megtenni. Kérünk kérvénymintát stb.

Zsarnócza, 1887. okt. 12.

Lábay Gyula
tanit. kör. jegyzője.

IV.

Az orsz. gyűlési képviselőnek átadandó kérvényből kérek néhány példányt stb. Rajta leszek, hogy az ige testté legyen.

Sümege, (keltezés nélkül.)

Bánffy J.

V.

Rozsnyó-egyházmegyei kath. tanítóegyletünk a győrvidéki tanítóegylet azon javaslatát, mely szerint a tanitók fizetése és nyugdíjazása ügyében az ország képviselőihez egyletünk is forduljon, elfogadván, azon bizalmas kéréssel fordulok önökhöz, hogy egyletünk részére a nyomtatványokból küldeni sziveskedjék stb.

Rozsnyó, 1888. jan. 5.

Ruber Vincze
elnök.

VI.

(Az elnökséghez.)

Mélyen tisztelt elnök ur!

A Budapesti (budai) Tanítóegylet magáévá tette a Győrvidéki Tanítóegylet által a tanitók anyagi érdekében tett mozgalmat és abban tényleg is részt akarván venni, igen kérem egyletünk számára három példányt stb.

Bpest, 1888. január 7.

Szabó Lajos,
egyl. jegyző.

VII.

(Az elnökséghez.)

T. Elnök ur!

A „Bajavidéki r. k. néptanító-egylet“ a legbensőbb örömmel fogadta és tette magáévá a tanítók anyagi helyzetének javítására czélzó nagybecsü intézkedéseit.

Midőn a győrv. tanítóegyletnek eme áldásos tanügyi mozgalom meginditására egyeletünk nevében legnagyobb elismerésünknek adnánk méltó kifejezést, sietve tudatjuk, hogy becses és nagy horderejü átiratukat nemesak hogy minden pontjaira nézve magunkévá tettük, hanem a kívánt lépéseket úgy a nm. közokt. miniszter urnál, mint orsz. képviselőinknél azonnal meg is tettük.

Baja, 1887. decz. 13.

Szélig Eereenz.
egyl. jegyző.

Berényi Dániel,
egyl. elnök.

*

Hasonló tartalmu leveleket küldöttek még a „Heves-Nagykunsági ev. ref. egyházmegyei tanító-egylet“, a Ruszti tanító-egylet, a „Veszpr.-vidéki tanító-egylet“, orsz. magy. izr. tanító-egyesület alföldi köre, és egyesek az ország minden vidékéről.

Tekintve azt, hogy a kiáltvány kissé későn lett kibocsátva, sok egyesület csak a tavaszi gyűlések alkalmával szólhat a dologhoz. Eddig csak a Budapesti Népmvelők Egyesülete volt ellene ezen szükséges és áldásos mozgalomnak, de már a mint láttuk, egy másik bpesti tanító-egyesület velünk tart, s nem kételkedünk, hogy a Bud. Népn. Egyesülete magára fog maradni a böles véleményezéssel.

Boldog ujévet!

Ismét letűnt egy év a mulandóság tengerébe. Az ujév rendszeren az elmúlt eseményeket idézi vissza elménkbe.

Kedves pályatársak! Ha visszapillantok az imént letűnt évre, mi üdvöst, jót érelet az számotokra!

Eltalálom feleleteteket anélkül, hogy szólnátok; s e felelet?: hozott számunkra újabb rendeleteket, szabályokat, követelményeket, de amit annyi ezren vártunk s óhajtottunk: Qualifikatióink — s állásunknak megfelelő társadalmi s anyagi helyzetet — azt nem hozta meg.

Sőt az országos tanítógyűlés, a melyen alkalmunk nyílt volna kivánalmaink nyilvánítására s panaszaink orvoslására: elodáztatott.

Maradt társadalmi s anyagi helyzetünk: a régi.

Az pedig tarthatlan! Avagy nem tarthatlan és szégyenletes állapot-e az egy culturállamban, hogy existenciánk a nép kezeibe letéve, mint ilyenek a nép szolgálaiul tekintetvén, legnagyobb anyagi nélkülözések közt szolgáláéren kell tengetnünk életünket?

Hány tanító-állomás van édes hazánkban, hol a törvény által megszabott 300 frt. minimumot sem haladja meg a tanító évi fizetése? És e csekély fizetést többnyire terményekben: silány gabonában, borban, tengeriben stb. — effélékben gyűlölködés s a legmélyebb megaláztatás közt a nép kezébél veszi.

A hanyag s rendetlen fizetőket pedig ne próbálja végrehajtás utján fizetésének megadására kényszeríteni, mert vége leend tekintélyének és maradása sem leend állomásán.

Ily scandalózus állapotok mellett azután nem csoda, ha a hivatásos egyénekkal is egészen megutáltatják a magasztos tanítói állást.

A megélhetés nehézségeivel küzdő és a nép által lealázott tanítóban elfojtatik minden önérzet, hivatásszeretet, szolgálalkü bérencztanítóvá lesz, ki csupa kénytelenségből, kenyérkeresetből tanít. Ez pedig nem válik előnyére tanügyünknek!

Ily szomorú jelenséggel még soká lesz alkalmunk találkozni, ha mi ezt némán tovább türjük s egyesült erővel, szilárd akarattal oda nem hatunk, hogy a baj orvosoltassék.

Kedves pályatársaim még ez új év küszöbén igérjük meg egymásnak, hogy ez ügyben tétlenek tovább nem maradunk. Meg kell ragadnunk minden alkalmat és eszközt, hogy anyagi s társadalmi helyzetünk állásunknak megfelelőleg törvényhozás utján reformáltassék: és akkor biztositva leend társadalmi helyzetünk s jövőnk.

E cél megvalósítására az első lépést megtette a „Győrvidéki tanító-egylet“ a társegyletekhez intézett kiáltványával. A nevezett egylet valamint a „Tanítóbarát“ mult évi dec. havi számában közétett „Sz.-Lőrincz egyház kerületi r. kath. néptanítók“ kérvényéből megtudhatod tüzetesen és részletesen: melyek az anyagi s társadalmi helyzetünkben létesítendő reformok; és miként érvényesítendőök azok?

Eddigélé 50-nél több tanító-egylet tette ez ügyet magáévá. De ez mind kevés arra nézve, hogy sikert arathassunk.

Az ország összes tanítóóságát, vagy legalább is nagyobb részét meg kell nyernünk ez ügyünknek, hogy kérelmünk teljesítése biztos kilátásba helyezhető legyen.

Rajta tehát! csatlakozzunk a győrvidéki tanító-egylethez, tömörüljünk össze!

A kezdet nehézsége legkevésbé se riasszon benneteket vissza. Gyáva az, ki látva az akadályokat, hátrál.

Gondoljátok meg : ez ügy édes mindnyájunké, saját jövőnk érdekében kell, hogy a „Győrvidéki tanító-egylet“ által megindított reform-mozgalmakat győzelemre juttassuk !

Mert míg a tanító törvény által állásának megfelelő magaslatra s ezzel megfelelő anyagi helyzetre nem emeltetik : társadalmi állása, jövője biztosítva nincs.

Össze kell hát fognunk, egy akarattal, kollegiális szeretettel, a kellő bátorsággal s akkor meg lesz amit kívánunk, meg lesz a boldog ujesztendő.

Misleny, 1888. jan. 1.

Dreiacker Ferencz
közs. tanító.

Apróságok Bárány Ignác életéből,

— Második közlemény. —

Azt írta levélben a multkori közleményre Göntér barátom : „Az Isten is megver téged, ha többet olyant nem irsz. (Én pedig félek az Isten haragjától.) Te Bárányt újra feltámasztod ugy anyyira, hogy mikor azt olvasom, csak annak örülök, hogy — nem voltam tanítványa ; mert különben újra át kéne szenvednem azokat a szörnyü „drukk“-okat, amiket a tanítványai kiállottak. Legalább egy közeli collegámat a hideg kilelte bele, hogy átolvasta nálam.“

Én pedig annál a tüznél melegszen. Hiszen jól esik az nekünk, Bárány tanítványainak, ha a gyötrelmes napokból való egy-egy epizódon elgyönyörködhetünk. Átadom tehát a nyilvánosság-nak ezeket a képeket is, talán ezek is érdekesekek arra, hogy nyomdafestéket lássanak.

*

A leírás alkalmával mindent saját szemével akart látni. Ott lehetett a legkitünőbb orvosi bizonyítvány, de csak keresztülfutotta.

— Olvassa el, amott a falon lévő táblán mi van írva ? — Ha jó szeme volt a jövődöbeli országháborítónak azt mondta rá : jól van. Akkor meg susogva beszélt hozzá ; ha jól hallott az illető : jól van. Hanem ha rövidlátó és kissé süket volt az ipse ?

— Hiszen, öcsém, ön vak ; hiszen ön siket. Ön nem való tanítónak ; a mienk nem vakok és süketek intézete. Menjen ön Isten nevében oda, ahol vakokat és süketeket vesznek föl. A bizonyítványával igaz, hogy megelégedhetném, de azért én nem vehetem föl, mert . . . No ugyan már ne álljon itt, menjen haza !

A másik eléje állt pusztán egymaga.

— Hát az apa vagy az anya hol van? Egyedül jött! Aztán el mert jönni a szomszédvármegyéből? Nem félt Báránnytól? Hadd lám azt a bizonyítványt! . . . Ugyan elém mert állni? Hiszen ez a bizonyítvány csupa elégséges. No, a képe jó lump ábrázat hanem majd meglátom: mi lesz belőle? Azt a kabátot miért nem gombolja be? Ugy áll előttem, mint amelyik esibe veszni készül.

Akinek meg ott volt az apja vagy anyja:

— Mit hozott? Mit akar? Mi neve?

— Kérem, igazgató ur, ennek anyja vagyok.

— Anyja? No jól van, majd ha az anyját kérdezem, felelhet.
— Hát ugyan ösém, minek hozta el az anyját? Csak nem akar a szoknyája mögé bujni? Hja, ösém, nálunk mindenki a saját szájával eszik, meg beszél is. Ide nem a mama kell, ide ember kell. Bizonyítványa? . . . Ez hiszen jeles. Jeles! No, itt ha elégséges lesz, büszkén eldicselkedhetik vele: ime én nem buktam meg. Nem azt kérjük: ki lova, esikaja? Hanem ösém! ki vagy magad?

*

A csinra, a tisztaságra sokat adott az öreg. Egyszer épen reggeliztünk az étteremben, lejött közénk: hogyan zörgetjük a kanalakat, hogyan tömik a „szatyit“ (prófont) az ő „növendék“-ei? (Kárhozatra ítélte, aki azt írta vagy mondta: tanítójelölt.) Körülnéz. Minden szörpölés és kanálzörgés megszűnt. Ki-ki igazította magát alattomban, gombolta kabátját simította a haját fölfelé. Körülsétált. Meg volt elégedve. Megyünk már az ajtón kifelé. Az öreg félre áll a segédtanárral, nézi a kivonulást, azaz, hogy a lábbeliket. Egypár eszmán megakadt a szeme. Hú fikom! A eszmáktól fölfelé néz, a nadrágon is végig szalad szeme, meg a kabáton is, végre a fejhez kerül. És mikor az ábrázatához ért az illetőnek, bosszuságára az egyik „pity-poty“-ra ismert a eszmák hordozóiban. Rögtön is száján termett ám:

— Ösém! írja le százszor: a tanítónövendék ne járjon vörös eszmában! — szabva ehez rövid időt. Az írásbeli büntetés elkészült! de a pity-poty ember úgy állt boszut, hogy dallamot alkalmazott a szöveghez, mi meg daloltuk, mikor az öreg nem hallotta: „A tanítónövendék ne járjon vörös eszmában!“

*

Hogy, hogysem, egyszer csak azt vettük észre, hogy az egész intézet növendékei mind árvalányhaját hordanak kalapjaikban. Leginkább akkor tűnt fel ez Báránynak, midőn egyszer testületileg mentünk templomba. Költőiesen lengette a szél kalapjainkban, még

tán dudoltuk is hozzá: „Árvalányhaj a süvegem bokrétája, árva kis lány . .“ stb. Hanem ez a büszkélkedés rövid ideig tartott. Másnap már villogott a szemüveg és dörgött fülünkbe:

— Öcsém! önök tanítók akarnak lenni. A tanítói méltósággal pedig homlokégyenest ellenkezik az olyan kocsis-divat. Parádés-kocsisnak jól áll, ám legyenek parádés-kocsisok. De én tanítókat nevelek. Öcsém! Értik?

És mire elvégezte a dörgést, arra már alattomban eltűnt a kalapokból az árvalányhaj. Némelyik ott a szeme előtt tépte azt széjjel. Szinte jól esett a hatást szemlélni.

*

Ki nem állhatta a tedd ide, tedd oda embert. Egyszer így jellemzé azilyent, magunk közül véve a nyámánci embert példának.

— P. Á. olyan nagyszerű vő lesz, hogy irigylem mástól; ha még egy lányom volna, neki adnám feleségül. Boldog ember lesz az ipja-ura. Hanem az életben éhen fog meghalni. (Csaknem igaza volt.) Nincs benne semmi akaraterő, semmi erély. No pl. mondja azt a gyereknek: hallgass! Nojszen! ön elmehet vele. Hát miért könyörög akkor, mikor parancsol? Mosolyog a szája. A tanítványai a fejére nőnek. Előre mondhatom, hogy az ön iskolája valódi zsbivásár lesz. Fegyelmetlenek, rakoncátlanok lesznek növendékei. És ha így lesz, röstellem, hogy ön is tanítványomnak mondja magát. Lássák, ilyen a nyámánci ember. — Most hát ön mondja azt N. N., hogy hallgass. Ön csak tudja, hiszen ön olyan, mint a puska-por. — És N. elharsogta. Még Bárány is összeresztent. — Ne ijesszesse az embert! Hiszen ha ön így mondja, a gyerek rögtön összeesik. Már csak lestem mikor hull a falról a vakolat. Nem hallják? Nem érzik? Az egész Zrinyi-vár megrendült. No lássák, ilyen az erély, az akaraterő. Vigyázzanak, ez az ember dominálni fog abban a körben, melyben élni fog. Az ipával ugyan örökké baja lesz, hanem biztosítom önöket, N. nem fog éhen veszni, de könyörögni sem fog a kenyérért. (De ebben aztán már csakugyan igaza volt.)

*

Az öregnek minden osztályban volt egy rendezője. Ennek tiszte volt az osztálykönyvet az irodából előadás előtt be, előadás után pedig kivinni s a rendre felügyelni. Ez bizonyos kitüntetés volt s rendesen az öreg kedvence kapta ezt a tisztséget, akinek aztán kellett magára vigyáznia. Egyszer a lépcsőn szemben találja magát az egyik rendezővel, midőn ez éppen szivarra gyujtott; pedig tilos volt jó időben fenn dohányozni. Az öreg a többiek előtt nem

szólt, csak ránézett, a szemüveg pedig villant. Rossz jel. A többiek már mondogatták, no tisztelt ur, legalább is százszor lesz kapsz: tartsd meg a rendet! — Rendező ur bemegy délután az osztálykönyvért, azt hitte, hogy talán elfeledte az öreg az esetet, s tán nem is volt az vétek.

Bárány asztalánál dolgozott, s a mint a rendező belép, csak eléje áll ám.

— Öcsém! (nagy szó,) ön szivarzott.

— Igenis.

— Igenis? Tudja mi a parancsolat?

— Tudom; de fujt a szél.

— Hát mondja mit várjak én a többiektől, mikor az osztályrendező is áthágja a tilalmat? (Az ipse magában már el is bucsuzott a rendezőségétől.) Hallgatás volt a felelet, mert az öreggel szemben oda volt az ember tudománya. Mégis csak dorgatorium lett a vége, a „szüz gyerek“ (így neveztük, aki soha sem irt büntetési feladatot,) elvitte olesón ez alkalommal.

Hanem jött aztán a paedagogiai óra. Akárhány istenáldott órája volt az öregnek, egy hónapig folyton az osztályrendezőről szedte a példákat; oly ügyesen beleszótt, hogy passzolt mindenüvé mint a parancsolat. Végre is a tisztelt ur elkeseredett és bement az öreghez, hogy ő ezt roppantul szégyenli.

— No lássa, ezt vártam. Mert ön nyakas fej. Önből még ember lesz, és én nem szégyenlem önt. (Fogás, pedig ügyes.) Ön se szégyenelje azt, hogy Bárány, kinél ön hosszabb, egy hónapon át ostorozta hibájáért.

*

Épen a „büntetés különféle nemei“-hez értünk a „Tanítók könyvé“-ben. A természetes büntetés világosabbá tételére saját életéből hozott fel példát.

Hát biz az ugy történt, hogy egyik növendéke csak ugy emlékezet után odavetette őt a nagy táblára a többiek mulattatására. Hű volt, akár csak maga az „öreg“ lett volna. Még a szemüveg sem hiányzott. Bárány épen az ajtó előtt sétált, s hallotta a kacagást. Benyit, hát uramfia! ott látja a saját ábrázatát. Elmosolyodott.

— Ki rajzolt le engem, kérdé mosolyogva. Persze a művész kiléte kiderült.

— Ön nagyszerű ember. Bámulom az ügyességét. Még fényképész sem tudott engem így találni. Kérem, legyen szives nekem ezt a képet ötvénszer lerajzolni papirosra; mert lássa, nekem gyer-

mekeim, rokonaim, ismerőseim vannak, mindegyiknek szeretnék egyet adni emlékül. De azt megmondom, ha csak egy vonás hiba lesz valamelyiken, s az egyik kép nem hasonlít a másikhoz, minden egyest meg fogja duplázni. — Lássák ez a természetes büntetés.

És így, mint mondta, háromszáz példányban rajzolta le növendéke büntetésből. Hanem nekünk se kellett több. Alig tette ki a lábát az osztályból, már a nagy tábláról tekintett le közénk. Csakhogy minket nem kapott rajta. Ha rajta kap? . . . Hú kutya teringette! Biztos ötszáz példányt rendelt volna a fotografiákból.

*

Egyik órán a szemléltetésről beszélvén, szóba hozta, hogy milyen jó ha a tanító néhány vonással gyorsan odaveti a táblára a szóban forgó tárgy képét. Ő is csak kapja ám a krétát és odakereskedni sokára egy asztal és szék formáját.

— No nézzék!

Mi ugyan néztük is kegyetlenül, de neveltük is, hogy milyen gyorsan odavetette a két képet; csakhogy az egyenest is görbén húzta az igazgató ur.

— Nevetnek? Hja, öcsém! (Itt aztán villogott ám a szemüveg!) Én nem voltam oly szerencsés, mint önök; nekem az állam nem adott ingyen kenyeret és ingyen-rajztanárt, hogy magamat a rajzban kiképezhettem volna. Csunya is volna, ha önök jobban nem tudnának rajzolni, mint az „öreg.“ Akkor még nyomtatott paedagogia sem volt, mikor én képezdei tanár lettem; első növendékeim írták, amit én hetekkel előbb kidolgoztam: így született meg a mostani „Tanítók könyve.“ S ha nem tudok is rajzolni de azért tudom a rajztanítás módját és fokozatos menetét.

Tudta is ám!

A versiró tanítóknak sem hagyott békét. Hajgató Sándorra ép azért haragudott, hogy ő, mivel tanító, az isteni erőt nem a nevelés terén érvényesíti tisztára.

— Hiszen van benne szikra, igaz; de ne rugja farba azt az oklevelet. Kötelessége volna a nevelés ügyének áldozni költői tehetségét is, hiszen tanító. (Akkor talán még nem voltak meg a „Gyermek-versek.“) Majd önök közt is lesznek poeták, vagy talán vannak is, de arra kérem őket, hogy első az, amiből élnek. Én is így voltam; tanulókoromban írtam egypár verset, azért jutalmul egy kötet költeményt kaptam; szegény Kuthen, a kiből meg igazán volt költői ér, prózában írt művet kapott. No, ez téged illet, ez meg engem. Ebből láthatják, hogy még a tanárok sem ismerik növendékeiket. Hanem akit én ismerek? . . . Azaz hogy én is csa-

latkozhatom. — Tanítókoromban már aztán tanítványaim számára irtam verseket, különben pedig a próza embere voltam és vagyok. De jegyezzék meg, hogy a pálya tökéletesítése az első. Hitvány iparos az, aki nem szereti a tanult mesterségét, hanem a máséban kontárkodik.

Jegyezzük meg! . . . Jegyezzük ám csak hogy a papirosra való jegyzés órája alatt megtiltotta.

Majd otthon tegyék meg, ha akarják. Élesítsék emlékező tehetségöket, mert csak az a mienk, amit az emlékezet tart meg, nem a papiros. Gyakorolják magokat ebben is, a tanító veszi igazán hasznát a hű emlékezetnek. (Igaza volt. Másképp talán én sem tudnék így az „öreg“ szavaira emlékezni.)

*

Máskor a dajkálásról mondott el egyet-mást.

— Furesa is az, lássák önök, hogy az a kis ecesemő megérzi, kinek a karján van. Például az én Gyula fiam, mikor sokszor hazajön, hát elhozza mutatóba a legkisebb Bárányt is az öreg Báránynak. Persze si-ri a pöttöny, ahogy száján kifér. Nem tudja elesendesíteni sem az apja, sem az anyja. Oda hozzák nekem. Az öreg Bárány aztán karjaira veszi és elkezd neki dudolgatni. Különösen van egy egyházi ének „Oh Isten szent fölségedet“ kezdetű, (és el is énekelte előttünk,) ha ezt elénekelem fölötte, lassankint álomba merül. Az ének, különösen az én hangom, nagyon hat a kis Bárányra, mint — önökre is. De azért maga N. ne aludgyék mert ön már nem ecesemő. — Pedig a fiam is paedagogus, mégsem ért a dajkáláshoz. De sajátságos is az, hogy épen a tanítók saját gyermekeiket nem tudják jól nevelni, pedig tanulták a nevelést; rendesen elkényeztetett mag valamennyi. Lássák, az a közmondás: „Vörös ember, deres ló, ritkán válik abból jó,“ elfogult ítélet. Én meg abban az elfogultságban leledzem, hogy a tanítók fiaiból egy sem lesz jó. Életemben sok tanítványom volt tanító fia, de mind semmire való volt. Nagysokára mégis találtam köztük egy igazit, de ez meg olyan jó volt, hogy az Isten megirigyelte tőlem, elszerezte és magához vette. Azért midőn fölvétele jelentkeznek, a tanítók fiaitól előre irtódom.

*

Beállit közénk paedagogiai órán. Néztünk rá erősen, mosolyogtunk is, és ezt az öreg észre vette. Elkezd erre jobban sétálgatni előttünk és igazgatja magán erősen a kabátot. Végre megszólal mosolyogva.

Tudom, hogy a kabátomat nézik, azon nevetnek. Önök azt

gondolják: nini, az öregem új kabát van, hogy illegeti magán. Pedig esalatkoznak abban, hogy új. A feleségem épen tegnap már harmadszor fordította meg. Így kell ösém, a ruhát megbeesülni. Nem kell rifolni, hanem tisztán tartani, kimélni. Én igazgató vagyok! fizetésemből tán jutna minden hónapra egész új öltözet, de az én jó feleségem az avultból is ujat csinál, s nekem eszembe sem jut ujat venni. Az igazgatóné nincs arra szorulva, hogy még a férje ruháját is ő varrja. De hát ő ugy érzi, hogy nekem kedves az, amit az ő saját kezeivel készít. Lássák önök, ilyen a jó feleség. Ezt annak idején mondják el a feleségeiknek, ha netalán egyiké-másiké nagyobbra tartja magát, mint feleség. Hja persze, hiszen önök majd nem hívják csak ilyen közönséges szóval, hanem; rózsám, rubintom, madaram, galambom; miért nem hát így is; édes kecském, csibém, kutyám. — Lássák, önök nevetnek. Ebből is megítélhetik, milyen furcsa a magyar ember fülének az olyan megszólítás. Feleségem! Ebben a szóban benn van minden, még az is, hogy ha férfi vagy, légy férfi, légy feje a te házadnak.

*

Akik 1884-ben képesítőztek, csak két évig voltak Bárány tanítványai; egy-kettő volt olyan is, aki tisztára tanítványa volt. Egyik bajtárs a nagy munka végeztével azt mondja: Urak! mielőtt elszélednénk, gyerünk Bárányhoz, az ő sirja felett bucsuzzunk el egymástól.

És kivonultunk a temetőbe, körülálltuk sirját, ott beszéltünk Bárány szelleméhez porai felett. Elmondtunk mindent, amit csak tudtunk az ő és saját életükből. Aztán elénekeltük: „Csendes ölében a sirnak, aludj oh édesen!“ Végül a „Szózat“-ot. Ott megölelve, megcsókolva egymást, kezet szoritottunk, némelyek talán utoljára látták egymást, és nem fogják egymást látni talán . . . soha. A temetőből kifelé vonulva, sokszor hátra néztünk, és mondogattuk: „Isten veled! Csendes legyen nyugvó helyed!“ Emléked élni fog; követni fogunk, Mester. Találkozunk oda fenn. Hisszük, nem fogsz szégyenelni ott sem bennünket és elmondod majd ott: Atyám, mind itt vannak, akiket reám bízál, egy sem veszett el közölök.“ Isten veled.

Egy kis szél suhant végig a temetőn. Nem e Bárány mester szelleme volt? Talán azt susogta:

„Elmenvén, tanitsatok minden népeket!“

Novák Mihály.

Levellek a szerkesztőhöz.

I.

Tek. Szerkesztő ur!

A mi a tanítóóság keblében évek óta szunnyadoz, de kifejezést eddig nem talált sehol, örömmel látom most hangzani a Tanítóbarát hasábjairól.

Mig nem ismertem e becses lapot, nem is biztam benne, de látva azt, hogy folyton növekedő bátorsággal mondja ki azt, amit mi gondolunk, és mindig eltalálja ami fáj, ami bánt, csak örömmnek adhatok kifejezést.

Mikor a tanítói pályára léptem, ezer remény mosolygott reám, de később ezer gond tekintett reám szigorú szemeivel.

Milyen magasztos, milyen gyönyörű ez a pálya, igazán rózsákkal hintett pálya ez, s így nem esoda, hogy tövises is.

Olvastam Boldogháza történetét, s a legnagyobb buzgalomtól vezéreltetve nyitottam be először iskolám ajtaját.

De nagyobb volt-e a gát, mint amaz eszményi tanítóé, vagy csekélyebb az én erőm, buzgalmam megtörött.

A kenyér az, mely keserű.

Dolgozom érte, meg is érdemlem, s azt mondják: én tartalak!

A Krisztus ígét hintem, az alázatosságot, emberegyenlőséget, s növendékeim előtt bizonyítják be, hogy csak én vagyok a szolgál.

Engem állítottak a hajó élére kormányosnak, s a laikusok kapkodnak a kormányrudhoz.

S hogy egész életem az emberboldogításra van szentelve, — én részesülök a legkevesebb jóban.

De hagyjuk ezt, én megtettem a kötelességemet.

Csak azt nem értem, hogy a néptanító miért mostoha gyermeke a nemzetnek.

Honnan van az, hogy az anya nem egyformán szereti gyermekeit?

Vajjon a szivben van-e a hiba?

Nem: a főben.

A fő szórakozott, a fő tervez, a mit ma épít, holnap összedönti, tele beszélük, elvonják figyelmét, tanácsokra vigyáz, — maga nem gondolkozik.

Uraim: beszélünk kell a fővel, a közoktatásügy fejével.

Beszélünk kell vele a nyilvánosság előtt, hogy az igazságot jobban megértse.

A Tanítóbarát megadta a hangot, ismételjük mi: huszonnégy ezer ember emelje fel egyszerre a szavát és kérjen, követeljen — méltányosságot!

Demosthenes.

II.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Az én tanulóim ugyanesak sokat tudnak. Négy évig járt hozzám az első osztályba Feri, s ötödik esztendőben végre — — megbukott.

A Jóska napról-napra rosszabb és rosszabbul ír. A minap azonban olyan szarkalábokat vetett a papírra, hogy szinte megdöbbsentem. Ekkor imígyen szólék hozzá: „Te Jóska, hogy napról-napra rosszabb és rosszabb az írásod, azt már megszoktam, hogy tehát tegnap csunyábban írtál, mint tegnapelőtt, azt értem; de hogy ma oly rosszul írsz, mint irnod igazság szerint csak három hét múlva lehetne és kellene azt fel nem foghatom.“

Hanem a Gábor, az már kissé konyit a német felé is. A multkor meglátogatta a m. kir. tanfelügyelő ur ő nagysága az iskolámat. Ejnye beh meleg napom volt! Távozásakor német nyelven mondott valamit. Féltem, hogy megértette a Jóska, miért is ez a párbeszéd keletkezett köztünk:

— Nos, mit mondott a tanfelügyelő ur?

Én nem értettem.

Hogyan, hiszen te tudsz németül, el is tudod már olvasni mind a kis betűket!

G. Ugyám; de a tanfelügyelő ur nagy kezdőbetűkkel beszél.

Beszéd és értelemgyakorlatokat tartottam. A lóról volt szó. Gyermekeim rámondták az ismeretes állatra, hogy szép, büszke, fekete. Mindent említettek, csak azt nem, hogy erős. Én pedig épen ezt a fogalmat akartam kifejtteni. Magamhoz szólítám tehát a Károlyt és ekképen kezdtem kifejtő tanításomat.

— Emeld fel ezt az asztalt!

— Kérem, nem bírom.

— Nem bírod Miért bírom én? Nézd én egy kézzel is felemelem.

— Miért bírom én?

— Mert a tanító ur nagy.

— És ha te nagy lész, majd te is elbírod?

K. — Igen.

— Miért bírod el majd akkor?

K. — Mert akkor erős leszek.

— No lám hogy tudod.

— Milyen tehát a ló, mivel nagy terhet bír?

— Terhes, — csattogott a felelet.

A kópék nevetni kezdtek és egyhangulag kiálták: e r ő s !
No most az ellentétet kívántam hallani és kérdém:

— Hát ami nem erős, milyen?

— S a v a n y u kiálták; mert zöld paprikán járt az eszük.

Tessék. Ez az én fáradozásom savanyu gyümölcse.

Pesta Lozzi.

Beküldetett.

Anyósok könyve. Kiadta Sirisaka Andor pécsi tanító. Diszesen kiállított humoros munka. Minden lapján kép, minden kép mellett élcz, adoma. Nem paedagogiai munka ugyan, de tekintettel arra, hogy a paedagogusok sem mentek (a többi csapás között) az anyósoktól, — orvosság gyanánt ajánlhatjuk. Ára egy (anyósszem alól kisusszant) forint, mely szerzőhöz Pécsre küldendő.

Örangyal. Csinos kiállítású gyermeklap. Képekkel van illusztrálva és a gyermekek jellemének erkölcsös irányba való fejlesztésén munkálkodik. Megjelenik havonként kétszer. Szerkeszti Veninger Ernő tanítóképzőint. tanár Győrött. Előfizetési ára egész évre 80 kr.

A paedagogiai Plutarch 16. füzete. Tartalmazza Fáy András, Abt Antal, Dr. Verédy Károly és Terray Károly arcképét és életrajzát. Kapható Pozsonyban Drottletff Rudolfnál. Ára 20 kr.

MI UJSÁG?

Olvasóink figyelmét bizonyára kedvesen ragadja meg lapunknak új kinézése, — onnan van ez, mert a legjobb győzi nyomdába tettük át és új betűkkel nyomatjuk. Bátoran elmondhatjuk, hogy egyik laptársunknak sincs ilyen szép nyomdai kiállítása. Lapunk költségei természetesen emelkedtek, mert pártolóink száma is emelkedett, — mi pedig tartjuk azon ígéretünket, hogy a lapot a pártolás arányában folyton emeljük.

Paedagogiai izgágáskodás. Van a magyar paedagogiai irodalomnak egy keserülapban meg-megjelenő csodahajtása, egy tanügyi lapoeska, a melyet maga untából ollóztat össze Adorján S. kollegánk Csurgón s meg-megjelenteti nagy titokban, ötvenhat ismerős kollegájának szemerontására, álmaesinálására és azért, hogy ha a csurgói képezdei tanárok valami előadást papirra írnak előbb, hát örökítették az meg nyomtatásban is. Ezen nyomdai szörnyszülött igen békés dolgokat takar különben belsejében, nem is bántja senki, mert nem érdemli meg, hogy komolyan foglalkozzanak vele, hanem ő néha felébredvén mély paedagogiai szenderéből, meg-megfeledekezik arról, hogy a ki a végelgyengülés utolsó fokain tengődik, az legfeljebb viasoríthat, de harapni nem tud. Mikor a Tanítóbarát megindult, ez a lapoeska pukkadozott mérgében leginkább. Röviden és komolyan feleltünk. Ő replikázott, a legbanálisabb kifejezéseket szórta reánk csaknem két oldalnyi térségen. Azonban mikor a mondókáját elvégezte, megszeppent és azzal végezte a dühösködést, hogy legyen szent a béke. — No hát mi nem is vágtunk vissza, mert a békejobbot abban a reményben fogadjuk el az ember, hogy az ellene többet nem fog fegyvert. — Hallgatott is az „I. Sz.“ egész mostanáig, mi pedig örvendeztünk annak, hogy egyetértésben dolgozhatunk tovább mind a ketten, mi a néptanítók érdekében, amaz a képzőintézeti tanárok mindenesetre beeres iskolai gyakorlatainak fényrehozásában, de most, hogy mi azt a mult számunkban megjelent „Kis igazság“-ot aláírtuk, egész dühvel fordul felénk és ugyancsak eregeti a fullánkot. Persze Regéczi is képezdei tan-ár ez a magyarázat, s minket a mellette való lándzsatorés éppen nem ragad bámulatra, hanem az valóban nevetséges, hogy az I. Sz. megint csak előveszi a régi rögeszméjét, hogy a Tanítóbarátot pap szerkeszti, és a csuhát ugyancsak forgatja. Már volt alkalmunk értesítést adni, hogy Z. G. nem pap, nem is volt, meg nem is lesz, hanem egyszerű elemi iskolai tanító. Komlóssy-

val pedig egyáltalán nem vagyunk összeköttetésben, nem is beszéltünk egymással nem is irtunk egymásnak soha, de mi becsüljük őt, mert amit az Iskolai Szemle és a hozzá hasonló lapok takargatnak az oktatásügyi kormányon, azt ő kiméretlenül feltárja, s megmutatja a nemzetnek. Ő is a néptanítók javán munkálkodik, mi is, — tehát törekvéseink is, véleményeink is jobbára megegyeznek.

A Zalai Tanügy ezimü derék paedagogiai heti lap megszűnt. Mi buktatta meg? — A sok hátralék, mely idővel felnövekedvén, behajtása lehetetlenné vált. Továbbá az, hogy hetenkint jelenvén meg, sok volt rá a kiadás, míg ára nagyon is csekélyre volt szabva. Nyolcz évig szolgálta különben a zalamegyei tanítóság érdekeit, s ez idő alatt nem csekély érdemeket szerzett.

Halálozás. Berecz Imre, győri zenetanár és az ev. gyülekezet orgonistája decz. 19-én meghalt. B. h! — Zasskovszky Ferenc zengri zenetanár, nagynevü zeneszerző a mult hónapban elhunyt. Bővebben fogunk róla megemlékezni lapunk legközelebbi számában.

Tanfelügyelők áthelyezése. Hat tanfelügyelő cserélt helyet a napokban a minister parancsára: a beregmegyei a hevesivel, a győrmegyei a veszprémivel, és még két erdélyi tanfelügyelő. Igaz, hogy a tanfelügyelők egyrésze se nem árt, se nem használ, de hát azért a kétezer pengőért mégis csak megcsinálják évenként a statisztikai kimutatást, hanem mégis van köztük egynehány igen derék ember, s az ilyenekkel ugy bánni mint a bakákkal, hogy hol ide, hol amoda teszik, mégis csak kár. Nemesak a tekintélyök rovására történik ez, hanem a tanügynek is árt. Miért történt különben ez az intézkedés, azt maguk az áthelyezettek sem tudják, de maga a minister sem, — Gönczy a megmondhatója.

A tanító sorsa. Az „Érmelléki Híradó“ írja, hogy Horváth Károly volt tamásdai tanító 36 éven keresztül tanítóskodott, ámde 1886. szept. havában gyógyíthatlan betegség s elnyomorodás következtében a törvény munkaképtelennek találta, s hivatalát el kelle hagynia. — Ugyanakkor az orsz. tanítói nyugdíjért folyamodott is; onnan azonban már több mint egy év óta kérvényére nem hogy az a kis alamizsnányi nyugdíj, de még válasz sem érkezett, annak dacára, hogy az ahoz szükséges iratai rendben voltak s az illetékes hatóság által ugy adattak be. — Azóta a szegény beteg ember neje s három kiskoru gyermekével községről-községre vándorol s küzd a legnagyobb nyomorral. Most az ősz óta Kólyon húzta magát s a véginség ott vette körül, elannyira, hogy a szegény család napokig nem tudja mi a főtt étel és meleg szoba. A szegény tanító javára a nevezett lap gyűjtést indított meg.

Tanulságos. A Köln városi tanügyi hatóság nem régiben egy ép oly sajátságos, mint végkövetkeztetéseiben tanulságos szabály-

rendelet megalkotására szánta fejét. Tanítóinak szabad kereseti jogát, az ugynevezett privátakat megrendszabályozta. Okot erre a többi között a következő eset szolgáltatott: Egy népiskolai igazgató a tanterv értelmében csak 12 heti órára volt kötelezve; de e mellett még 32 privát órát is tartott, elannyira, hogy szemmel láthatólag nem az iskolának élt többé, mert a mint saját óráit leőrlölte, már ott görnyedt a privátán. A szerényebb fizetést huzó osztálytanítók hiába törték magukat ily mellékkereset után, mert a mint valami mutatkozott, a mi igazgatónk azonnal elhalásztta stb. Ilyen körülmények között persze nem esoda, ha a városi tanügyi hatóság megeléglvén a tapasztaltakat, a magán órák adhatását megszorította: 1. Magánoktatásra mindenkor a tanfelügyelőtől engedély kérendő. 2. Hat privát óránál egy tanítónak sem szabad hetenkint többet adnia. 3. Saját osztálya növendékeit nem szabad magánoktatásban részeltetni.

Jelbeszéd az iskolában. Hogy a tanító a sok hiábavaló beszédet elkerülhesse és amugy is természetfölötti módon igénybe vett tüdejét némileg kiméltesse, egy tanügyi szaklap a leggyakrabban használatni szokott iskolai szólásmódok és szokások jelzésére a következőket ajánlja általános alkalmazásra: 1. „Felelj egész mondatban“ szólásmód helyett a tanító jobb kezével kis kört ír a levegőben. 2. „Ismételd még egyszer“ jelzi egy keresztvonás. 3. „Beszélj hangosan“ helyett a tanító jobb kezével ujját füléhez illeszti. 4. „Rosszul mondottad“ jelzi egy szakgatott vonás a levegőben. 5. „Beszélj tisztán“ a tanító o betűt mutat szájával.*) 6. „Keljete fel“ = a jobb kéz felemelése. 7. „Üljete le“ = annak lebocsátása. 8. „Csend“- kétszeri tapsolás a kézzel. 9. „Üljetek sorban egymásután“ helyett a tanító mindkét kezét kinyujtva lassan lebocsajtja maga előtt. 10. „Üljetek egyenesen“ a tanító maga egyenesen igazodik. 11. „Feleljete karban“ a tanító jobb kezével vízszintes irányu mozdulatot tesz. 12. „Rosszul olvastad“ jelzi kétszeri kopogás az asztalon. (Az ajánló még hozzá tehetné ezeket: „Pala táblát elő!“ a tanító lehajtja fejét aztán egyet ugrik. — „Vigyázzatok!“ a tanító mutató ujjával előre hajtja a füleit. — „Ide nézzetek!“ a tanító sűrűn pislog. — „Gondolkozzatok kissé!“ jobb keze mutató ujját orrának jobb oldalára teszi. — Ne legyünk majmok! — Szerk.)

Nyilt-tér.*

Gyürky Ödön urnak!

Több izbeli ígérete után, melyeket ez ideig beváltani elmulasztott, felhivom, hogy végre valahára nyomassa ki, s küldje meg a „Paedagogiai írók táráat,“ vagy küldje vissza pénzemet.

Kis-Csákó, 1888. jan. 1.

Pandur Pál, tanító.

*) E rovat alatt közölttekért a szerkesztő nem felelős.

Szerkeszti és kiadja: *Ziegler Géza.*

POSTA.

Lapunknak ujonan hozzánk csatlakozott pártolóit forró kézzszorítással üdvözöljük, régi barátainknak pedig a lelkes pártolásért, szives támogatásért köszönetet mondunk!

— **Kracsnér K.** A lap további küldése iránt intézkedtünk. — **Kucsera Gy.** Bekötési táblát csupán csak Hirhager árul, miért is máskor annál tessék rendelést tenni. Jókívánataiért fogadja köszönetünket. — **Szabó B.** Mi tartozunk köszönettel! Üdvözöljük! — **Gy. 1887.** jan. 15. kaptunk öntől 50 krt. így tehát a decz. küldött 1 forinttal csak október haváig van pártolva a Tanítóbarát. **Nagy S. Tisza Süly.** Eszméi igen szépek, de cikkét csak rövidítve lehetne adni. Ha nem restelli átdolgozni, szivesen fogunk helyet adni számára a lapban. — **Novák M.** Kár lett volna ezt a szép caleidoscopszerű képet megrontani, de az is kár lenne, ha ön nem tudna többre visszaemlékezni. Ha még oly lényegtelennek tünnek is fel ön előtt egyes apróságok a mik Bárány egyéniségéhez vannak kapcsolva, a hazai tanítóság előtt mind érdekesek lesznek azok, csak szedje össze emlékezetében. A Tanítóbarát örömmel fog tért nyitni ezeknek. Forró üdvözlés! — **Kasza J.** Irassa alá a levelet két tanuval, s „térti vevény”-nyel adja postára, — akkor a továbbiakért önt nem fogják felelősségre vonni. — **PandurP.** A kérdezett összeget megkaptuk. — **D. F. Misleny.** A küldött 2 frtból 1 az elmúlt félévre iratott be. — **Nagy L. T. Süly.** Hasonló tervvel már többen álltak elő, de a mostani körülmények között a lap árát bajos volna fölemelni. Némely szegényebb kollegánknak még így is nehezére esik az előfizetés, hát még ha minden negyedévben kellene egy frtot fizetni! A földolog nem az, hogy valamely lap hányszor és milyen alakban jelenik meg; hanem az, amit olvasni lehet belőle. Különben az a kívánság hogy lapunkat többször jelentessük meg, a Tanítóbarátra nézve csak hízogó lehet, mert arra vall, hogy gyakrabban szeretnék látni. A tervet különben nem vetjük el. — **Müller K.** Utána néztünk a dolognak: előfizetéséből egy forinttal a hátralékot törlesztettük, a másik frttal pedig félévi előfizetés gyanánt jegyeztük be 1888-ra. — **G. J. P. fő.** A küldött 1 frtot a mult 1887. év II-ik felére irtuk be. — **Csanády P.** Csak nyomtatott előfizetési felhívást tehetünk közzé. — **Nedelka J.** Lapunk homlokzatáról olvasni fogja a feleletet. — **Zajga B.** A tartalommutatót mindig januárban fogjuk adni, — tehát tévedés nincs. Elismeréséért köszönet! — **Lapunk azon tisztelt barátainak, kik az ujév alkalmával üdvözlő sorokkal voltak szivesek fölkeresni, egyenkint nem válaszolhatván, itt fejezzük ki jókívánataik viszonzását, s forró köszönetünket.**

A többi levélre jövő számunkban felelünk.

Van szerenésém a n. é. közönség figyelmét felhívni

ELSŐ GYŐRI

UNALOM ÉS SZOMORUSÁG ELLEN

VALÓ

BIZTOSÍTÓ EGYESÜLETRE,

melynek czíme:

„GARABONCIÁS DIÁK.”

Kivonat az alapszabályokból:

1. Ezen egyesületnek minden becsületes magyar ember tagja lehet, a ki a vidámságot szereti.
2. Egy pengő forint nem a világ.
3. Ez a bizonyos nem a világ a negyedévi biztosítási összeg.
4. Az egyesület tagjai ezért az egy pengő forintért **ingyen** kapják a „Garabonciás Diák» című heti értesítőt fertály esztendeig.
5. Minthogy az abonansok összetorlódása miatt az egyesület előbbi háza leomlott, az előfizetések postautalványon is elfogadtatnak.
6. A többi a mi gondunk lesz: — *a)* sokféle mindenféle, — *b)* mindenféle sokféle, — *c)* sok mindenféle, — *d)* ami lesz az arra való lesz, hogy ne vessünk rajta.

A ki tehát a vidámságot szereti, az siessen magát biztosítani a „Garabonciás»-nál, s viszont a Garabonciás is biztosittatik számára.

Ez pedig ilyen szomoru velágban igen üdvösséges dolog!

A Garabonciás Diák előfizetési ára:

cealádapáknak egész évre 4 frt. családtalan apáknak és agglégényeknek félévre 2 frt. özvegyeknek, árváknak és búbánatos paedagogusoknak negyedévre 1 frt.

Levélcim: „Garabonciás D. Győr, belváros saru-köz 5. sz.“

